

Rapport från seminarium i Karlstad

Fördjupad bild av extremism

AV PETER GÖTELL

”Målet med dagarna är att både ge kunskap och skapa känslor. Det är viktigt att kunna upptäcka och bemöta de främlingsfientliga krafter som tyvärr finns i vårt samhälle.” Så sade Anders Österberg, lärarutbildare vid Karlstads universitet, när han tillsammans med Lena Jersenius hälsade välkommen till det två-dagars seminarium som SKMA i början av februari arrangerade i samverkan med universitetet i Karlstad och Brottsförebyggande Centrum i Värmland.

Det var en välbesökt tillställning, en blandning av lärare, lärarstuderande, politiskt förtroendevalda och andra som kommit för att fylla på kunskaperna om extremnationalism och antisemitism och de utmaningar dessa strömningar skapar för ett demokratiskt samhälle. Cirka 130 personer fyllde universitetets aula.

SKMA har tidigare arrangerat samma utbildningsseminarier i Helsingborg och Stockholm. Att döma av deltagarnas synpunkter har de gett mycket – både ökade kunskaper och större självförtroende att möta antidemokratiska värderingar och åsikter.

Sverigedemokraterna

En stor del av den första dagen ägnades åt Sverigedemokraterna. Partiets mylla, historia och drivkrafter beskrevs av historikern Heléne Lööv, verksam vid Uppsala universitet, och idéhistorikern Ulla Ekström von Essen, Södertörns högskola, som diskuterade och beskrev partiets framgångar och förvandling. Ekström von Essen har bland annat gjort en större studie av partiets agerande i kommuner där de haft representation under förra mandatperioden.

Sverigedemokraternas framgångar i senaste valet kom inte bara så där. De damp inte plötsligt ner i politiken utan är en del av en lång tradition i Sverige, som började direkt efter andra världskriget, berättade Lööv. Hon var kritiskt till det sätt på vilket partiet ofta

beskrivs och även mot den ibland oprecisa kritiken mot dem.

Så vitt jag vet existerar det inga ”främlingsfientliga” organisationer - ingen är emot alla främlingar, utan en specifik grupp, hävdade hon. Uttrycket är ett så kallat ”gummiord” som används slarvigt, precis som ”det mångkulturella samhället”. Vad menar man då? Är det exotisk mat och folkdans eller att etniska grupper lever sida vid sida? Vi uppfinnar termer att bita oss fast i, sade Lööv. Det finns bara ett sätt att förhålla sig till Sverigedemokraterna, menade hon: ”Man ska ta debatten. Det enda sättet att bemöta åsikterna är via en politisk debatt. Det finns inga genvägar och kommer aldrig att finnas.”

Även Dansk Folkeparti, som alltmer inspirerar Sverigedemokraterna, beskrevs och analyserades av historikern och journalisten Adam Holm, som jobbar på Danmarks Radio. Även han ansåg att partiet ofta beskrivs på ett alltför enkelt och ytligt sätt. När det gäller välfärdspolitik har Dansk Folkepartis ståndpunkter och förslag vissa likheter med socialdemokraternas politik, så man kan inte säga att de är ett extremt parti på högerkanten, menade Holm.

Historierevisionism

Jag tror poängen i både Lööws, Ekström von Essens och Holms föreläsningar var att det är meningslöst att klistra etiketter. Istället krävs en mer djuplodande analys av partierna för att se och förstå deras drivkrafter och därmed kunna hantera deras närvaro. Nämnas bör också att företrädare för Sverigedemokraterna i Värmland fanns i publiken och ställde frågor och kommenterade svar.

Stéphane Bruchfeld, idéhistoriker vid Uppsala universitet, analyserade historierevisionismen och möjliga strategier för att bemöta dem. Dess drivkrafter kan handla om att förminska eller förneka nazistiska dåd och nazistisk politik. I sin mest extrema form har

de tagit mål på Förintelsen och försöker, med kvasivetenskap och utplockade historiska detaljer, leda i bevis att den inte inträffat alternativt inte var så dramatisk och djupgående som den var. Bruchfeld konstaterade att det knappast finns någon historisk händelse som är mer dokumenterad än just Förintelsen, samtidigt påpekade han att väldigt mycket återstår att kartlägga och analysera.

Pedagogik och praktik

Idéhistorikern Henrik Bachner föreläste om antisemitismen – dess stereotyper och myter som även idag dyker upp i den politiska debatten. Han underströk vikten av att skilja mellan antisemitism och kritik mot Israels politik, men påpekade samtidigt att fördomar ibland förekommer i debatten om Mellanöstern. Bachner kunde visa att antisemitismen, både som idé och praktik –

attacker och hot mot judiska människor eller judisk egendom – är ett allvarligt problem. Den dyker upp i nya skepnader och den finns både till vänster och höger på den politiska skalan.

Dag två ägnades åt pedagogik och praktik, bland annat utifrån frågan hur man i skolor kan jobba med ett ämne som Förintelsen. Två lärare inledde, Per Höjeberg från Norra Real i Stockholm och Mikael Enoksson från Lillåns skola i Örebro. Magnus Hermansson Adler, som arbetar vid Göteborgs Universitet, tog ett bredare grepp och diskuterade hur antidemokratiska idéer kan bemötas.

Omdömet efter två dagars närvaro blir att det var en väldigt givande sammankomst. Och precis som det sades i hälsningsorden gav dagarna både ”kunskap och känslor”.

Peter Götell är frilansjournalist, tidigare bl a chefredaktör för Karlstads-Tidningen och politisk redaktör för Sundsvalls Tidning. Medlem av SKMA.